

K112 – Hygienregler för verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård samt åtgärder vid MRSA och MRSP

Foto: Alexander Lindström

Fastställd den 10 augusti 2023

Innehåll

1 Inledning.....	4
1.1 Syftet med denna kontrollvägledning.....	4
1.2 Beskrivning av kontrollområdet.....	4
1.3 Syftet med kontrollen.....	5
2 Kontaktfunktioner.....	6
3 Definitioner.....	6
4 Tillämplig lagstiftning.....	6
4.1 Referensmaterial.....	7
5 Ansvarsfördelning inom kontrollområdet.....	7
5.1 Jordbruksverkets ansvar.....	7
5.2 Länsstyrelsens ansvar.....	7
5.3 Övriga aktörers ansvar.....	8
6 Vilka är kontrollobjekten?.....	9
7 Riskanalys.....	9
8 Hur förbereds kontrollen.....	10
9 Tidpunkt för kontroller.....	10
10 Möjligheter till samordnad kontroll inom myndigheten.....	10
11 Hantering av avvikelser som konstateras vid kontrollen.....	11
11.1 Djurhållare och verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.....	11
11.2 Djurhälsopersonal.....	11
12 Överprövning av beslut.....	12
13 Jordbruksverkets behov av uppföljning.....	12
14 Bilagor.....	12

Tabell 1 Ändringslogg för dokumentet

Datum	Händelse	Ansvarig
2015-01-15	Version 2.0 fastställd	Ingrid Eilertz
2021-04-08	Uppdaterad med anledning av föreskrifter om ändring av K112, omtryck. Tillgänglighetanpassad.	Maria Nyström
2021-04-20	Fastställd	Annett Kjellberg
2023-08-04	Uppdaterad avseende rättelse av mailadress samt hänvisningar till webbsidor.	Christina Thörn
2023-08-10	Fastställd	Annett Kjellberg

1 Inledning

1.1 Syftet med denna kontrollvägledning

Jordbruksverket ger med denna vägledning råd och stöd åt den personal på länsstyrelsen som planerar och utför offentlig kontroll och tillsyn av Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd (2013:14) om förebyggande och särskilda åtgärder avseende hygien m.m. för att förhindra spridning av zoonoser och andra smittämnen (K112). Vägledningen omfattar kontrollen av särskilda hygienregler för verksamheter inom djurens hälso- och sjukvård och särskilda åtgärder när MRSA och MRSP misstänks eller påvisats hos ett djur.

Vägledningen kan även ge stöd åt andra intressenter. Målsättningen är att tillhandahålla information om kontrollområdet, till exempel gällande regelverk, kontaktfunktioner, ansvarsfördelning eller genomförandet av den operativa kontrollen. Härigenom skapas förutsättningar för en operativ kontroll som kännetecknas av hög effektivitet och god kvalitet.

Vägledningar är inte rättsligt bindande, utan är exempel och rekommendationer som kan vara till hjälp vid bedömning och tillämpning av lagstiftningen. Vägledningen utesluter inte andra handlingssätt för att uppnå det resultat som avses med lagstiftningen. Om en föreskrift blir föremål för bedömning i domstol, till exempel om ett myndighetsbeslut i ett ärende överklagas blir domstolsavgörandet vägledande för tolkningen. EU-domstolen har tolkningsföreträde vad gäller tolkningen av EU:s rättsakter.

1.2 Beskrivning av kontrollområdet

Vägledningen behandlar två olika kontrollområden;

1. länsstyrelsens kontroll av de verksamheter inom djurens hälso- och sjukvård där veterinärmedicinsk vård bedrivs som är skyldiga enligt 13-14 §§ att ta fram en hygienplan och arbeta enligt denna samt kontroll av övrig djurhälsopersonals skyldigheter enligt 15 §.
2. länsstyrelsens kontroll av behandlande veterinär och de djurhållare som, när ett djur på grund av misstanke om eller vid påvisad klinisk infektion av MRSA eller MRSP, omfattas av kraven enligt K112 och i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:10) om biosäkerhetsåtgärder samt anmälan och övervakning av djursjukdomar och smittämnen (K12).

K112 innebär att det ställs särskilda krav på den behandlande veterinären avseende:

- provtagning vid vissa kriterier,
- anmälan till länsstyrelsen av sådan provtagning,

- information och rekommendationer till djurhållaren om hur djuret ska hanteras under pågående infektion,
- information till djurhållaren om rengöring och desinfektion,
- bedömning av att infektionen har avläkt och rapportering av detta till länsstyrelsen, samt
- hantering av djuret när det befinner sig på klinik/djursjukhus.

Djurhållare har ansvaret att uppfylla kraven i K112 vid misstanke om eller påvisad klinisk infektion med MRSA eller MRSP.

Jordbruksverket har i beslut den 20 april 2021 överlåtit åt länsstyrelserna att utöva offentlig kontroll och att utföra annan offentlig verksamhet som hänger samman med kontrollen över djurhållare samt över verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård i fråga om efterlevnaden av K112 (dnr 5.1.12-06760/2021).

Länsstyrelsen utövar tillsyn över djurhälsopersonalen inom respektive län enligt förordningen (2009:1386) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård. Detta gäller 15, 16, 21-22 och 25-26 §§ i K112.

1.3 Syftet med kontrollen

Särskilda hygienregler för verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård:

Syftet med kontrollen:

1. Att den som ansvarar för en verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård där veterinärmedicinsk vård bedrivs uppfyller kraven på att ha en hygienplan enligt 13-14 §§.
2. Att alla som deltar i arbetet inom den aktuella verksamheten känner till att det finns en hygienplan och att målet är att denna ska fungera som en arbetsbeskrivning för verksamheten för att förebygga spridning av smittämnen.
3. Att djurhälsopersonal som bedriver annan verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård än veterinärmedicinsk vård arbetar enligt 15 § för att förebygga spridning av smittämnen.

Särskilda åtgärder när MRSA och MRSP misstänks eller påvisats:

Syftet med kontrollen:

1. Att djurhållare till ett djur som misstänks ha eller har en bekräftad MRSA- eller MRSP-infektion, har kännedom om och följer regelverket för att minska risken för smittspridning mellan djur och människor samt mellan djur.
2. Att veterinärer som kan komma att behandla ett djur som omfattas av föreskriften har en beredskap för detta och känner till de skyldigheter de har enligt regelverket samt att regelverket uppfylls vid misstänkta eller påvisade

fall avseende veterinärens skyldigheter för att minska risken för smittspridning mellan djur och människor samt mellan djur.

Observera att en djurklinik/djursjukhus kan räknas som djurhållare i vissa fall, t.ex. om djuret är ineliggande på kliniken.

2 Kontaktfunktioner

Djurhälsoenheten på Djuravdelningen

036-15 50 00 (vx)

E-post: Djurfolkhusa@jordbruksverket.se

3 Definitioner

För fler definitioner och förklaring av begrepp se respektive bilaga.

Kontrollobjekt

Med kontrollobjekt menas i denna vägledning

- Verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.
- Djurhälsopersonal som bedriver annan verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård än veterinärmedicinsk vård.
- Djurhållare med ett djur som misstänks ha eller har en klinisk infektion med MRSA eller MRSP.
- Behandlande veterinär som handhar ett djur som misstänks ha eller har en klinisk infektion med MRSA eller MRSP.

Kontrollpunkter

Med kontrollpunkter menas de olika krav som kontrolleras vid den operativa kontrollen.

4 Tillämplig lagstiftning

- Lag (2006:806) om provtagning på djur, m.m.
- Lag (2009:309) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård
- Förordning (2006:815) om provtagning på djur, m.m.
- Förordning (2009:1386) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård
- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (2013:14) om förebyggande och särskilda åtgärder avseende hygien m.m. för att förhindra spridning av zoonoser och andra smittämnen (K112).

- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om biosäkerhetsåtgärder samt anmälan och övervakning av djursjukdomar och smittämnen (K12).

4.1 Referensmaterial

Riktlinjer

Sveriges veterinärförbund (SVF): Riktlinjer för infektionskontroll inom smådjursjukvård, version 9 120124 samt uppdaterade versioner av denna

Sveriges veterinärförbund (SVF): Riktlinjer för infektionskontroll inom hästsjukvård, version 1 samt uppdaterade versioner av denna

Sveriges veterinärförbund (SVF): Riktlinjer för hantering av hund- och kattpatienter med bakterier med särskild resistens samt uppdaterade versioner av denna

Distriktsveterinärerna: Hygienguide 2014-03 samt uppdaterade versioner av denna

Distriktsveterinärerna: Rengöringsguide version 2:2012 samt uppdaterade versioner av denna

Webbplatser

Statens veterinärmedicinska anstalts webbplats: www.sva.se

”Startsida/Produktionsdjur, Sport- och sällskapsdjur eller Ämnesområden/Antibiotika/Hygienplan”

Jordbruksverkets webbplats: www.jordbruksverket.se

”Startsida/Djur/Personal inom djurens hälso- och sjukvård/Hygienregler inom djurens hälso- och sjukvård”

”Startsida/Djur/Personal inom djurens hälso- och sjukvård/Krav på veterinärer om MRSA och MRSP”

5 Ansvarsfördelning inom kontrollområdet

5.1 Jordbruksverkets ansvar

Jordbruksverket ansvarar för regelverket och samordnar länsstyrelsernas tillsyn och lämnar stöd, råd och vägledning till länsstyrelserna.

5.2 Länsstyrelsens ansvar

Länsstyrelsen ansvarar för;

- offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet som hänger samman med kontrollen av djurhållare avseende 17-21 och 23-25 §§,

- offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet som hänger samman med kontrollen av veterinär verksamhet avseende 13-14 §§, samt
- tillsyn av djurhälsopersonal avseende 15, 16, 21-22, 25 och 26 §§.

5.3 Övriga aktörers ansvar

5.3.1 Smittskyddsläkarens ansvar

Smittskyddsläkaren planerar, organiserar och leder smittskyddsarbetet på humansidan regionalt, följer smittskyddsläget i sitt geografiska område och lämnar allmänheten råd och upplysningar i smittskyddsfrågor.

5.3.2 Kommunernas ansvar

Kommunen har med stöd av miljöbalken ett tillsynsansvar för lokaler för förvaring av djur t.ex. zoobutiker, häststallar och veterinärkliniker. Fokus ligger på förhållanden som kan ge upphov till olägenheter för människors hälsa, t.ex. avfallshantering, gödsel, buller samt de utrymmen i lokaler dit allmänheten har tillträde. Kommunen har också ett ansvar avseende privatägda sällskapsdjur i de fall där hållande av djuret kan orsaka risker och olägenheter för omgivningen.

5.3.3 Arbetsmiljöverkets ansvar

Arbetsmiljöverket (AV) är ansvarig myndighet för arbetsmiljöfrågor genom arbetsmiljölagstiftningen. Kraven riktas främst mot arbetsgivaren som har huvudansvaret för att arbetsmiljöreglerna följs. AV:s regler kring utformning av arbetsplatser samt regelverk avseende smittrisker (AFS 2018:4) gäller för verksamheter inom djurens hälso- och sjukvård samt i tillämpliga delar även för den som har djurvårdande personal anställd. Detta innebär att kraven gäller även för livsmedelsproducerande besättningar, ridskolor, stuterier, djurparker, kennlar, zoohandel m.m. där det finns personal anställd för att ta hand om djuren.

5.3.4 Laboratoriernas ansvar

Ett laboratorium ansvarar för att anmäla misstänkta, konstaterade eller verifierade fall av smittsamma djursjukdomar och smittämnen i enlighet med bestämmelserna i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om biosäkerhetsåtgärder samt anmälan och övervakning av djursjukdomar och smittämnen (K12).

5.3.5 Provtagande veterinärs ansvar

Om prover skickas för analys till ett laboratorium utanför Sverige ska anmälan till länsstyrelsen göras av den veterinär som är ansvarig för provtagningen enligt Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om biosäkerhetsåtgärder samt anmälan och övervakning av djursjukdomar och smittämnen (K12). Eftersom anmälan ska göras utifrån att vissa kriterier är uppfyllda måste provtagande

veterinär försäkra sig om att diagnosen ställs i enlighet med dessa föreskrifter om provet skickas utomlands.

En veterinär ska utan dröjsmål underrätta smittskyddsläkaren om iakttagelser som kan vara av betydelse för smittskyddet, jämför smittskyddslagen (2004:168).

6 Vilka är kontrollobjekten?

Kontrollobjekten är;

1. verksamheter inom djurens hälso- och sjukvård som bedriver veterinärmedicinsk vård (13-14 §§),
2. djurhälsopersonal som bedriver annan verksamhet än veterinärmedicinsk vård inom djurens hälso- och sjukvård (15 §),
3. enskilda djurhållare som ska följa kraven enligt 17-21 eller 23-25 §§, samt
4. veterinär som i sin verksamhet kommer i kontakt med djur som kan omfattas av bestämmelserna 16-26 §§.

Punkt 1:

I detta sammanhang avses exempelvis djursjukhus, djurkliniker, ambulerande veterinär verksamhet, husdjursföreningar samt andra organisationer som bedriver djurhälsovård där det arbetar minst en person som har rätt att förskriva läkemedel till djur.

Punkt 2:

Här avses djurhälsopersonal som bedriver egen verksamhet utan direkt samarbete med veterinär eller djursjukhus, t.ex. godkänd hovslagare eller legitimerad fysioterapeut/sjukgymnast godkänd för verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård som bedriver verksamhet där ingen veterinärmedicinsk vård bedrivs.

Punkt 3:

Djurhållare till samtliga djur (inklusive hästdjur) utom pälsdjur, vattenlevande djur och andra livsmedelsproducerande djur än hästdjur, där en MRSA- eller MRSP-infektion misstänks eller har påvisats.

Punkt 4:

Kraven i K112 riktar sig mot de veterinärer som undersöker, behandlar eller vårdar de djur som definieras i punkt 3.

7 Riskanalys

All kontroll bör grundas på en riskanalys. Detta skapar förutsättningar för en effektiv kontroll med god kvalitet. Riskanalysen bör baseras på risk och erfarenhet

och varje väsentlig risk bör identifieras och bedömas utifrån sannolikhet och konsekvens.

Jordbruksverket har lämnat förslag på ”Vem ska prioriteras” samt ”Riskfokus vid kontroll” i bilagorna till denna vägledning.

8 Hur förbereds kontrollen

Underlag för att välja ut kontrollobjekt bör vara de register som finns för djurhälsopersonal verksamma inom länet samt de anmälningar om misstanke om MRSA eller MRSP som inkommer från laboratorium eller från veterinär. Det finns inga krav på offentliga register för kontroll enligt denna vägledning. Varje länsstyrelse kan själva välja om, och hur, de vill upprätta register eller listor för detta ändamål samt hur dessa uppdateras.

Om Jordbruksverket bedömer att uppgifter behöver hämtas in från länsstyrelsen t.ex. vid en smittutredning anser vi att den allmänna regleringen enligt förvaltningslagen är fullt tillräcklig.

Kontrollmyndigheten bör årligen upprätta en plan för kontrollen. Vid upprättandet av denna kontrollplan bör hänsyn tas till resultatet av genomförd riskanalys. Med utgångspunkt i riskanalysen identifieras de kontrollpunkter som är angelägna att kontrollera.

I bilagorna till denna vägledning finns de kontrollpunkter som Jordbruksverket anser bör tas i beaktande.

9 Tidpunkt för kontroller

Varje länsstyrelse lägger själva upp när och hur kontrollen sker under året.

Kontroll av djurhållare avseende MRSA och MRSP görs efter anmälan (från laboratorium eller från behandlande veterinär) om att det finns ett djur som omfattas av restriktionerna i föreskriften.

Kontroll av djurhälsopersonal (behandlande veterinär avseende MRSA och MRSP samt djurhälsopersonal som bedriver annan verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård än veterinärmedicinsk vård) samt verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård som bedriver veterinärmedicinsk vård ska ingå i rutinkontrollen men kan även bli aktuellt som ett anmälningsärende.

10 Möjligheter till samordnad kontroll inom myndigheten

En viktig målsättning för all kontroll är att den administrativa bördan för kontrollobjekten ska vara så liten som möjligt. Ett led i detta är att, där så är

möjligt, samordna kontrollen inom flera områden för att därigenom hålla nere antalet besök hos kontrollobjekten.

Kontroll av särskilda hygienregler för verksamheter inom djurens hälso- och sjukvård som bedriver veterinärmedicinsk vård samt tillsyn av djurhälsopersonal, både avseende särskilda hygienregler och för beredskap för fall av MRSA och MRSP, genomförs lämpligen med att regelverket tas upp i samband med ordinarie tillsyn av djurhälsopersonal.

11 Hantering av avvikelser som konstateras vid kontrollen

11.1 Djurhållare och verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård

Beslut från kontrollmyndigheten sker med stöd av lagen (2006:806) om provtagning av djur m.m.

Kontroll till följd av bristande efterlevnad

Uppföljning krävs om brister påvisas. Kontrollmyndigheten får själv ta ställning till inom vilken tidsram ett förnyat besök eller uppföljning på annat sätt ska göras. Se bedömningsgrunder. Om allvarliga brister påvisas bör en uppföljande kontroll göras snarast.

Förelägganden

Förelägganden bör tillämpas i de fall brister uppdragats som är av sådant slag att djurhållaren/ verksamheten inte visar vilja att vidta nödvändiga åtgärder och då brister inte är åtgärdade vid ett förnyat besök.

Föreläggande får förenas med vite.

11.2 Djurhälsopersonal

Beslut från tillsynsmyndigheten sker med stöd av lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.

Förelägganden

Förelägganden bör tillämpas i de fall brister uppdragats som är av sådant slag att djurhälsopersonalen inte visar vilja att vidta nödvändiga åtgärder och då brister inte är åtgärdade vid ett förnyat besök.

Föreläggande får förenas med vite.

Notera att tillsynsmyndighetens möjlighet att göra anmälan hos Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård alternativt göra en åtalsanmälan kvarstår.

12 Överprövning av beslut

Beslut fattade med stöd av lagen (2006:806) om provtagning av djur m.m. kan överklagas till förvaltningsrätten.

Beslut om föreläggande fattade med stöd av lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård kan överklagas till förvaltningsrätten.

Ansvarsnämndens beslut kan överklagas till förvaltningsrätten.

13 Jordbruksverkets behov av uppföljning

För att Jordbruksverket ska kunna göra en bra uppföljning av kontrollen och förbättra stödet till länsstyrelserna ska resultatet av utförda kontroller årligen rapporteras till Jordbruksverket. Rapporteringen ska innehålla de uppgifter som Jordbruksverket begär och ske enligt de anvisningar som Jordbruksverket lämnar. Rapporteringen av kontrollresultatet ska göras senast den 1 februari året efter det att kontrollen har genomförts.

Om kontrollmyndigheten noterar att vissa brister i efterlevnad förekommer på flera anläggningar bör detta rapporteras till Jordbruksverket så snart det är möjligt eftersom informationsinsatser kan behövas. Exempel på information är utskick till företagen eller informationsinsatser på annat sätt.

14 Bilagor

Till denna vägledning finns följande bilagor med förslag på kontrollpunkter

- Bilaga - Hygienregler för verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård (version 2.0)
- Bilaga - MRSA och MRSP (version 1.0)